

Inspirerende tuinen in België

Marie-Noëlle Cruysmans
Ivo Pauwels

Foto's
Vincent Everarts de Velp

 | LANNOO

Voorwoord

De tuin en het tuinieren - van de kleine gesnoeide bonsai tot het uitgestrekte park van Versailles - zijn het resultaat van een van de verbazingwekkendste activiteiten van de mens. Net zoals muziek, waarvan kan worden beweerd dat ze geen nut heeft, lijkt het nodeloos organiseren van de natuur een voorouderlijke gewoonte die de *Homo sapiens* van de andere zoogdieren onderscheidt. Charles Darwin zou bevestigen dat het een noodzakelijke en positieve factor is voor de selectie en dus de aanpassing van onze soort. Anderen zouden er enkel 'het zalige en steeds weer nieuwe genoegen van een nutteloze bezigheid' in zien, zoals Ravel het stelt in zijn epigram voor zijn *Valses nobles*, waarin hij de woorden van dichter Henri de Régnier citeert.

Laten we gedurende een moment de zalige, van voedsel voorzienende moestuin vergeten en zelfs de tuin met plantencollecties, waarvan men zou kunnen stellen dat ze ongetwijfeld enig nut hebben, dan stelt zich toch de vraag: wat drijft een mens om in de modder te ploeteren, onder struiken te kruipen, in de aarde te scharrelen, mest of een soort mulch te voeren en zich de rug te breken met spitten om het landschap te willen veranderen?

Laten we de feiten maar onder ogen zien: de mens heeft er nood aan schoonheid te zoeken en te creëren. En het is ongetwijfeld daar dat muziek en tuinen elkaar de hand reiken. Om de een of andere reden zorgt ons zenuwstelsel ervoor dat we tot tranen toe geroerd kunnen worden of kunnen schreeuwen van geluk bij het zien van de soms onverwachte schoonheid van een kunstwerk. Is het u nooit overkomen dat u bij het zien van een wonderbaarlijke pracht, een schitterend landschap, een bloemperk zin krijgt de armen in de lucht te gooien en uw geluk uit te schreeuwen? Uiteraard geldt ook hier *de gustibus non est disputandum*. Elk heeft natuurlijk zijn eigen definitie van wat schoonheid inhoudt. Maar zonder schoonheid zouden we niet kunnen leven.

Doorgaans vindt een mens werk, sticht hij misschien een gezin, bouwt hij huis en denkt hij pas aan minder prangende, nutteloze zaken, aan het realiseren van iets

wat niet van materiële aard is. En daarin gaat hij doorgaans minder georganiseerd te werk. De eerste stappen in de muziek, het schilderen, het tuinieren zijn vaak heel spontaan en onhandig. De raadgever of leraar, in dit geval de landschapsarchitect, komen pas veel later in het spel. Sommige opmerkelijke tuinen ontstaan zonder meester, ze zijn het werk van een eenvoudige maar vastbesloten tuinier, soms bizar en indruisend tegen alle geldende trends of zelfs voorschriften voor de goede smaak. Des te beter voor hen. Oh, waar is de tijd van de tuinkabouters gebleven...

Het belangrijkste is ongetwijfeld dat men een droom heeft, een visie die gerealiseerd kan worden. De uitzonderlijke tuinen die in dit boek aan bod komen, zijn allemaal die weg gegaan.

Moet men verder kijken en een ontwerp nastreven dat blijvend is? Vaak betreuren we dat tuinen aan hun lot worden overgelaten. Laat ons gewoon aanvaarden dat tuinen charmant en vergankelijk zijn, net zoals de mensen die ze aangelegd en onderhouden hebben. Ik heb het al vaker gezegd dat, indien mijn dochter zou besluiten geiten te fokken in de tuin van Herkenrode, dat haar volste recht zou zijn en ik haar daarin zou steunen als ze daar haar geluk zou in vinden.

Sommige tuinen zijn het uiteraard waard dat er inspanningen worden geleverd om ze te bewaren omwille van educatieve redenen, zeker als ze erg innoverend zijn. Maar ik zou niet willen leven op een plek die in de tijd verstard is. Plattegronden en foto's zouden moeten volstaan om zich een visie van schoonheid te herinneren. En dit boek levert daar een fantastische bijdrage aan.

Philippe de Spoelberch
Herkenrode, 15 augustus 2013

A Midsummer Night's Dream

*De tuinier heeft het voorrecht om in de toekomst te kijken.
In de zaadkorrels ziet hij de boom, op de naakte takken
de bloemen, de bladeren, de herfstbladeren, de nesten.*

Diane

Toen Charles en Diane vijftien jaar geleden een oud gebouw uit de 17de eeuw kochten, kregen ze er een verwaarloosd park bovenop. Braamstruiken tierden er welig, naast half verwilderde esdoorns en acacia's. Na een grondige schoonmaak selecteerden ze enkele mooie bomen, kastanjabomen en eiken, en maakten ze de prachtige, weelderige taxusbomen vrij. Na grondig snoeien bleken het bijna kathedralen. In de winter zijn de groen blijvende naalden nadrukkelijk aanwezig. Vandaag zijn ze de bewakers van de tuin.

Voor Diane is elk voorwendsel om te planten goed. Stap voor stap, zoals haar hart haar ingeeft, aan de hand van bezoeken aan tuinen en boomkwekerijen en na het lezen van gespecialiseerde tijdschriften, geeft ze met bomen en struiken vorm aan het geheel. Bodembedekkers zijn noodzakelijk om het onderhoud van de tuin binnen de perken te houden, bolgewassen om de lente triomfantelijk binnen te halen. Ordelijk en methodisch vindt elke plant er de juiste omgeving. Al snel krijgt ze het idee een moestuin aan te leggen. Een echte moestuin, een van formaat. Een provisiekast zoals in de goede oude tijd. Een stukje paradijs dat bulkt van groenten, kleinere fruitsoorten en bloemen.

Vandaag blinkt de tuin uit in eenvoud. Diane kiest de natuurlijke weg. Ze bevordert de inheemse planten en verhuist ze naar elke hoek van de tuin. Wat oogt charmanter achter de vijver dan een tapijt van witte bosanemonen of *blue bells*, de kleine blauwe hyacint. De vijver? Is zoveel rustgevender dan een gazon. Ganzen en salamanders hebben er hun woonplaats, bomen spiegelen zich in het water en zonnestralen weerkaatsen fonkelend op het oppervlak. Betoverend.

Ze ontwerpt haar tuin zoals ze een ruiken bloemen samenstelt. Eerst de bladeren, vervolgens de bloemen. Ze experimenteert met kleuren en past ze aan het licht aan. Bij filterend licht kiest ze geel, oranje en paars. Witte tuinen zijn niet echt haar ding. In de moestuin die pal op het zuiden ligt, is alles toegelaten. Hij is een explosie van kleuren. En daar zijn haar bloemruikers enkel maar mee gebaat.

De sfeer in de buurt van het huis is iets stijver. Een knipoogje naar de tijd dat het huis werd gebouwd. Enkele buxusstruiken kroezen elegant onder het bekken in de' Medicistijl. Onder het bladerdak van de hoge bomen speelt en stuitert het licht op de groen blijvende bladeren.

Op een dag ontdekte Diane rotsen en een rand van een bekken, overwoekerd door klimop en wildgroei. Een rotstun uit de vorige eeuw. Zonder aarzelen besloot ze de stenen te gebruiken in het idee van een Japanse tuin. Vandaag begroet een sierkers de lente. Aan de voet ervan groeien Heuchera, Epimedium, euphorbia's en later op het seizoen enkele botanische pioenrozen.

Bij de aankoop van het domein waren vooral de oude taxusbomen bepalend. Majestueus maar verouderd, verkommerd, buitenmaats en zelfs verwilderd. Diane snoeide ze en gaf ze hun jeugdige uitzicht terug. Sommige werden een tunnel of een kathedraal, andere mysterieuze dieren of lichte wolken.

Een tuin van duinen en wolken

Wanneer we een kwekerij bezoeken en we zien een boompje met een merkwaardige, dikwijls wat getorste of mooie vorm, dan kopen we de boom en passen we hem in de tuin in.

Rita Blomme

Rita Blomme en Joseph Heyens hebben hun hoogst originele tuin zelf ontworpen. De woning heeft de vorm van een slakkenhuis: alles eraan is rond of, beter gezegd, spiraalvormig: de buitenomtrek, de kamers, de haard, de schouw, de binnenmuren. Dertig jaar geleden zochten Rita en Ben naar een tuin die bij het huis zou passen. Het perceel was bebost met knoestige, schrale, vaak zieke dennen en een woekerende ondergroei van Amerikaanse vogelkers.

Tuinarchitecten zetten hun tanden in de klui, maar geen enkele voelde de sfeer van het huis voldoende aan, en dus gingen de eigenaars zelf aan de slag. Zonder ervaring. Hun eerste tuin, een heidetuin, mislukte schromelijk. Wat zou er wel groeien in de schrale grond? Een boomkweker raadde hen sierconiferen aan. Eerst gruwden ze ervan. Tot ze op het idee kwamen met dwergconiferen en kruipende exemplaren grote vlakken in te kleuren, juist zoals ze dat met de heide hadden gedaan. Wanneer de beplanting zou aaneensluiten, zo dachten ze, zou het onderhoud minimaal zijn. Nu, meer dan twintig jaar later zijn die coniferenvlakken impressionante wolken geworden.

Ze probeerden bladkleuren te combineren en zo viel hun oog op de rode zuurbes, *Berberis thunbergii* 'Atropurpurea'. Het is een opvallende rode draad die de coniferenvlakken scheidt. De lijnen van het huis lopen verder langs het gazon en het licht van een frisse zon speelt met het gave blad van de *Acer shirasawanum* 'Aureum'. De *golden full moon maple*, een van de mooiste, maar ook moeilijkste esdoorns in deze artistieke tuin.

De 'vollemaanesdoorn' ging een Japans geïnspireerde tuin vooraf. Een donkergroen tapijt van mossen spreidt zich uit over een kolossaal rotsblok. Varens verzachten de schaduw. Maar we moeten verder. We bukken diep onder de parasol van een prieelolm om, het aflopende pad volgend, een koivijver tussen een partij rotsen te ontdekken. Dit is het paadje van de nederigheid. Het brengt bezoekers in de juiste stemming.

Als een waterval van zonnestof vloeit een brede band van de gele dwergcipres *Chamaecyparis pisifera* 'Filifera Aurea' tussen de massieven van geschoren roodbladige zuurbes en de bergden *Pinus mugo*.

Het tuinschuurtje is helemaal overgroeid met een loofgang van beuk. De deur is vaag te zien.

Taxussen, dwergcipressen en geschoren rododendronstruiken vormen een unieke en artistieke kraag rond de Japanse esdoorns, die door de eigenaars speciaal werden uitgezocht voor de kronkelende vormen van hun stammen.

Duinentuin

Regio | Kempen

Tuin aangelegd | 20 jaar geleden

Eigenaars en ontwerpers | Rita Blomme en Joseph Heyens.
Die laatste was tijdens zijn actieve loopbaan docent Spaans in een tolkenschool

Stijl van de tuin | conceptueel

Oppervlakte | 30 are

Bodem | schrale zandgrond

Bijzondere kenmerken | woning als een slakkenhuis in spiraalvorm gebouwd

Planten | esdoorns, bonsai, mossen, sier- en dwergconiferen

Bezoek aan de tuin | www.open-tuinen.be

Een passie gedeeld door vader en zoon

Het paradijs bevindt zich in het oog van hij die kijkt.

Een tuin is het subtiele evenwicht tussen de natuur die we beteugelen en de natuur die ons beteugelt.

Jean en Antoine

Het valt niet te ontkennen, bij Jean en zijn zoon Antoine zit tuinieren in de genen verankerd. Ze hadden op een landgoed in Engeland, gezegend met illustere tuinmannen, kunnen wonen en deel uitmaken van de selecte kring van *gentlemen gardeners*. Ze zijn bezeten van plantkunde. De een heeft de ander ingewijd. Sinds meer dan 25 jaar planten ze samen plantencollecties. Zonder daarbij tot enge verzamelwoede te vervallen. Alleen geleid door een zeker gevoel voor schoonheid. Hun tuinen palen aan elkaar, aan de rand van het Zoniënwoud en verspreid over twee valleien. Samen laten ze hun keus vallen op beuken, esdoorns, *Ginkgo biloba* en sinds kort ook op Gentse azalea's, de zogenaamde *Harde Gentse*. Een kleine verwijzing naar hun familiewortels en het einde van de 19de eeuw, de gouden tijd van die beroemde azalea's en van het domein dat ze bezetten.

Ruim 25 jaar zijn Jean en Chantal bezig met de heraanleg van een romantisch park. De poëtische, theatrale sfeer ontleenden ze aan het beroemde *Stourhead*, een van de eerste landschapsparken van Wiltshire. Ze bevrijdden perspectieven, onthulden de vijver, bepaalden de plaats van enkele bomen en beplantten het plaatje met diverse pittoreske decors. De elementen uit de tijd van toen zijn gerestaureerd, andere toegevoegd. Een wandeling door het park zorgt voor verrassingen. Een waterval, een grot, een paviljoen aan de rand van het water, een muziekkiosk, een opmerkelijke steiger, een zuil en trappen die nergens toe leiden. Het groteske monster dat achter de bocht van een pad opduikt, lijkt rechtstreeks afkomstig uit de tuinen van *Bomarzo* in Latium. Dat hedendaagse kunstwerk is van de hand van architect-grottaiole Gabriel Pirlet, geholpen door rocailleur Françoise Lombaers. In het park geniet de natuur van een vrijheid onder toezicht. Zogenaamd onkruid prijkt er naast zeldzame planten.

De sfeer in de tuin van Antoine en Donatienne ernaast, aangelegd rond een oude boerderij, is totaal anders. Hun voornaamste doel was structuur in de tuin aanbrengen en de helling van het voormalige erf verkleinen. Reeds tien jaar geleden legden ze terrassen en niveauverschillen aan en organiseerden ze het geheel rond

Dit perspectief, hun eerste tuinproject van formaat, wordt omgeven door prachtige blauweregen op stam. In de verte een schilderij van een arcadisch landschap.

De pruikenboom, *Cotinus coggygria*, bloeit discreet in het voorjaar. Zijn luchtige pluimen boven de lavendelstruiken trekken de aandacht.

De *sunken garden* is de basis van de tuin van Antoine en Donatienne waarrond alles draait. Hij is beplant met leeuwenklauw, lavendel, Nepeta, euphorbia, clematis en buxus, en wordt opgesierd door een achthoekig paviljoen in gotische stijl, opgetrokken met oude frames die bij een sloper werden ontdekt. In het paviljoen een smetteloos aandachtspunt, een slaaf van gips van Emmanuel Villanis.

Inhoud

Voorwoord Philippe de Spoelberch	4	Italië in een notendop I P	100
A Midsummer Night's Dream Marie-Noëlle Cruysmans	8	Een passie gedeeld door vader en zoon M-N C	106
Magie en metamorfose M-N C	18	Zes hoog, een tuin naar het oneindige M-N C	122
Een golvend waterland Ivo Pauwels	26	Katrien en de speelse vormen I P	128
Van intieme tuin naar klein begijnhof M-N C	34	Op ontdekkingstocht tussen eilanden I P	136
Een tuin van duinen en wolken I P	40	Het schilderspalet M-N C	144
De olijfgaard van het noorden I P	48	De kunst van de compositie M-N C	156
Een vleugje platteland op de daken M-N C	54	Een tuin van stille kamers I P	162
Een streling voor oog, neus en oor M-N C	62	Schoonheid, sereniteit in een collectietuin M-N C	170
Fantasie en fantastische zichtassen I P	70	Een tuin van puin I P	178
Toverachtige ondergroei om te verwilderen M-N C	78	Ideale borders, afgemeten structuur I P	188
Stijlvol breukvlak in het landschap I P	86	In de streek van de Eau Noire M-N C	196
Een tuin is een theater I P	92		

Dit boek wordt tegelijk in het Frans uitgegeven onder de titel
Jardins d'inspiration en Belgique door Editions Racine in Brussel.

Foto's: Vincent Everarts de Velp

Grafisch ontwerp: Architexte

Vertaling uit het Frans (teksten Marie-Noëlle Cruysmans): Katrien Meuleman

www.lannoo.com

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

© Uitgeverij Lannoo, nv, Tielt, 2013

D. 2013, 6852.40

NUR 425

Wettelijk depot: november 2013

ISBN 978 2 87386 871 0